

СРПСКА ПРАВОСЛАВНА ЦРКВА¹ И МЕДИЈИ У РЕПУБЛИЦИ СРБИЈИ²

Јован Буковала*
Удружење новинара Србије
Београд

Апстракт: У овом раду хронолошки се разматра положај и значајности Српске Православне Цркве (у даљем тексту СПЦ), као дела цивилног сектора, на линији традиционалне медије – нове медије и износи се став да се она прошире дуж целе те линије. Поред традиционалних, за афирмацију хришћанских вредности СПЦ користи и електронске медије. Медије имају велики значај за нашу културу и друштво и зато су неопходни, а програмима црквених медија теже верском и моралном образовању, као и уређивачком програму народа.

Кључне речи: Српска Православна Црква, медији, медијски јавни сервис, медијизација религије, религијација медија, верски програм, цивилни сектор, катихизис, религиологија, ошвореност

Увод

На интернету, радију, телевизији или кроз издавачку делатност верски садржаји све су доступнији широкој публици. На празник Рождества Христовог – Божић ове године, са благословом Његове Светости Патријарха Српског Г. Г. Иринеја (Гавриловића), почела је да ради и прва православна телевизијска и видео-продукција – *ТВ Храм*. Први црквени радио – *Радио Глас Цркве* слави пунолетство.

* jovica.wrachar@gmail.com.

¹ Чланом 11 став 2 Закона о црквама и верским заједницама (*Службени гласник РС*, бр. 36/06) прописано је да „Српска Православна Црква има изузетну историјску, државотворну и цивилизацијску улогу у обликовању, очувању и развијању идентитета српског народа“.

² У члановима 29, 30 и 31 Закона о јавном информисању и медијима (*Службени гласник РС*, бр. 83/14) дефинише се појам медија. Чланом 29 став 2 „под медијем се у смислу овог закона нарочито подразумевају дневне и периодичне новине, сервис новинске агенције, радио-програм и телевизијски програм и електронска издања тих медија, као и самостална електронска издања (уређивачки обликоване интернет странице или интернет портали), а који су регистровани у Регистру медија, у складу са овим законом“.

До свега овога је дошло захваљујући томе што је, тада Канцеларија, а сада Управа за сарадњу са црквама и верским заједницама³ признала СПЦ⁴ правни субјективитет на основу Закона о црквама и верским заједницама (*Службени гласник РС*, бр. 36/06) и Правилника о садржини и начину вођења Регистра црква и верских заједница (*Службени гласник РС*, бр. 64/06).⁵

С тим у вези, треба истаћи да члан 43 Закона о црквама и верским заједницама, који се односи на информативну и издавачку делатност, као делове културне делатности, прописује да:

„Ради унапређивања верске слободе и слободе информисања цркве и верске заједнице имају право да у складу са Уставом и законом користе јавни радиодифузни сервис, као и да самостално остварују сопствену информативну и издавачку делатност.

Цркве и верске заједнице дужне су да у својој информативној и издавачкој делатности видно наведу свој пуни назив.

У обавештавању јавности о својим активностима цркве и верске заједнице су дужне да јасно наведу природу и садржај одређене активности.“

Медији СПЦ

Др Мирољуб Радојковић, редовни професор Факултета политичких наука (у даљем тексту ФПН) Универзитета у Београду, у свом раду „Медији цивилног друштва у Србији“,⁶ износи да су, према подацима Ре-

³ Чланом 38 став 1 тачка 6 Закона о министарствима (*Службени гласник РС*, бр. 44/14 и 14/15) прописано је да престаје да важи Уредба о Канцеларији за сарадњу са црквама и верским заједницама, као и да Министарство правде – Управа за сарадњу са црквама и верским заједницама преузима од Канцеларије за сарадњу са црквама и верским заједницама, између осталог, запослене и постављена лица, као и права, обавезе, предмете, опрему, средства за рад и архиву за обављање послова утврђених овим законом (члан 37 став 17).

⁴ Чланом 11 став 1 Закона о црквама и верским заједницама (*Службени гласник РС*, бр. 36/06) „Српској Православној Цркви признаје се континуитет са правним субјективитетом стеченим на основу Начертанија о духовној власти (Одлука Народне Скупштине Књажевства Србског од 21. маја 1836. године) и Закона о Српској Православној Цркви (*Службене новине Краљевине Југославије*, број 269/1929)“.

⁵ Чланом 2 под именом „Српска Православна Црква“ у Регистар се уписују Патријаршија и све епархије Српске Православне Цркве у Србији и у свету. У сагласју са Српском Православном Црквом у Регистар се уписује и одговарајућа организациона јединица Румунске Православне Цркве Дакија Феликс са седиштем у Дети (Румунија) и административним седиштем у Вршцу (епархија у Банату).

⁶ *Часопис за управљање комуницирањем*, „Протокол“, Нови Сад, и ФПН, Београд; број 9; година III; зима 2008; поглавље „Разочаравајући исход“; стр. 13–15 (часопис је

публичке радиодифузне агенције (у даљем тексту РРА),⁷ до краја 2007. године 237 локалних радио-станица добиле лиценцу за рад. Међу оним које су конкурисале за дозволу у статусу станица *цивилној сектору* нај-активније су биле црквене организације. Тако је СПЦ добила дозволе да у том статусу покрене радио-станице у осам градова – епархија и планира да их у будућности обједини у сопствену радио-асоцијацију. Он такође наводи да је до краја исте године дозволу за рад добило и 88 локалних/општинских ТВ станица. Међу свега три оснивача који су тражили и добили статус станице цивилног сектора према Закону о радиодифузији (*Службени гласник РС*, бр. 42/02, 97/04, 76/05, 79/05 – др. закон, 62/06, 85/06 и 41/09),⁸ нашла се црквена институција која је добила дозволу за рад – *ТВ Беседа*⁹ – за Бачку епархију са седиштем у Новом Саду.

Стога, из регистра дозвола РЕМ-а¹⁰ аутор овог рада издваја преглед свих радио-станица земаљског преноса у Републици Србији чији је оснивач СПЦ са скраћеним идентификационим знаком и пуним називом емитера, а које као зону покривања имају локално подручје, захваљујући Регулаторној агенцији за електронске комуникације и поштанске услуге,¹¹ како је децидирано наведено на веб-сајту ове самосталне независне регулаторне организације са својством правног лица:

Радио Глас (Епархија нишка Српске Православне Цркве, Издавачка и информативна установа *Глас* из Ниша), *Радио Искон* (Српска Православна Црква – Епархија врањска из Врања), *Радио Златоустин* (Епархија шумадијска Српске Православне Цркве), *Радио Лојос* (Телевизија Православне епархије жичке *Лојос*), *Радио Милешева* (Епархија милешевска Српске Православне Цркве), *Радио Источник* (Радио Православне епархије ваљевске *Источник*), *Радио Тавор* (Епархија бачка Српске Православне Цркве), *Радио Беседа* (Епархија бачка Српске Православне Цркве), *Радио Благовестник* (Епархија бачка Српске Православне Цркве), *Радио Славославље* (Епархија бачка Српске Православне Цркве), *Радио Слово љубве* (Српска Православна Црква – Архиепископија београдско-карло-

доступан онлајн на адреси <http://www.fpn.bg.ac.rs/wp-content/uploads/CM09.pdf>; последњи приступ извору 29. 3. 2015. године у 20.17).

⁷ Чланом 114 Закона о електронским медијима (*Службени гласник РС*, бр. 83/14), даном ступања на снагу овог закона, РРА наставља са радом као Регулаторно тело за електронске медије (у даљем тексту РЕМ), у складу са одредбама овог закона.

⁸ Даном ступања на снагу Закона о електронским медијима (члан 119 став 1 тачка 1) и Закона о јавним медијским сервисима (члан 63) престаје да важи Закон о радиодифузији (*Службени гласник РС*, бр. 42/02, 97/04, 76/05, 79/05 – др. закон, 62/06, 85/06 и 41/09).

⁹ <http://beseda.rs>.

¹⁰ Преузето са веб-сајта РЕМ-а: <http://www.rra.org.rs/> (последњи приступ извору 29. 3. 2015. године у 21.36).

¹¹ <http://www.ratel.rs>.

вачка),¹² *Радио Српски Сион* (Епархија сремска Српске Православне Цркве из Сремских Карловаца) и *Радио Глас Цркве* (Српска Православна Црква – Епархија шабачка).

СПЦ и сет медијских закона

Није згорег поменути да је Закон о јавном информисању (*Службени гласник РС*, бр. 43/03, 61/05, 89/10 – УС и 41 – УС)¹³ санкционисао дистрибуцију информација верске нетрпељивости (члан 17) и забрањивао говор мржње и према верским заједницама (члан 38), док је црквама и верским заједницама дата могућност овлашћења и дужности да предлажу чланове Савета РРА (члан 23 став 3 тачка 8). За разлику од тадашњег правног акта, актуелним Законом о електронским медијима (*Службени гласник РС*, бр. 83/14) прописано је да цркве и верске заједнице морају заједничким договором да предлажу чланове Савета РЕМ-а (члан 9 став 1 тачка 8).

Узгред, некадашњим Законом о радиодифузији¹⁴ било је дефинисано да радио и ТВ станице црква и верских заједница не подлежу плаћању накнаде за емитовање програма до окончања поступка повраћаја имовине тим црквама и верским заједницама одузете након Другог светског рата у поступцима национализације, конфискације и експропријације.¹⁵

Не сме се испустити неизоставна чињеница да је у Закону о јавним медијским сервисима (*Службени гласник РС*, бр. 83/14)¹⁶ јасно назначено да је основна делатност јавног медијског сервиса у функцији остваривања јавног интереса дефинисаног овим законом, а подразумева производњу, куповину, обраду и објављивање радио, телевизијских и мултимедијалних

¹² *Радио Слово љубве* је као врста емитера према садржају програма емитер целокупног програма, док су сви остали емитери специјализованог програма: *Радио Тавор* у периоду од 00:30–10, 12–16 и 18–21; *Радио Благовесник* у периоду понедељак, среда и петак од 00–12 и уторком, четвртком и суботом 12–00; *Радио Славославље* у периоду понедељком, средом, петком и недељом од 07:30–13 и од 19–00, уторком, четвртком и суботом од 13–19 и од 01–07.

¹³ Престао да важи чланом 145 став 1 тачка 1 Закона о јавном информисању и медијима (*Службени гласник РС*, бр. 83/14) даном ступања на снагу овог закона.

¹⁴ Видети фусноту бр. 8.

¹⁵ Упућујемо и на: Закон о враћању (реституцији) имовине црквама и верским заједницама (*Службени гласник РС*, бр. 46/06).

¹⁶ Јавни медијски сервис чине републички – Јавна медијска установа *Радио-телевизија Србије* (у даљем тексту РТС), са седиштем у Београду и покрајински – Јавна медијска установа *Радио-телевизија Војводине* (у даљем тексту РТВ), са седиштем у Новом Саду. Први програм *Телевизије Београд* (у даљем тексту ТВБ) и *Телевизије Нови Сад* (у даљем тексту ТВ НС) пружа опште медијске услуге, као и *Радио Београд* (у даљем тексту РБ) 1 и *Радио Нови Сад* (у даљем тексту РНС) 1.

садржаја, нарочито, између осталог, и верских, који за циљ имају верске толеранције и разумевања (члан 3 став 1). Јавни интерес, у складу са законом којим се уређује област јавног информисања, који јавни медијски сервис остварује кроз своје програмске садржаје, је и поштовање верских идеја и омогућавање јавности да буде упозната са тим идејама, не служећи интересима појединих верских заједница, као ни било ком другом појединачном верском становишту или интересу (члан 7 став 1 тачка 4).

Служба за надзор и анализу програма емитера РРА организује, прикупља, систематизује и анализира податке о програму емитера, води рачуна о поштовању општих програмских стандарда утврђених Законом о радиодифузији¹⁷ и реализује послове надзора над радом емитера у циљу контроле поштовања одредби услова под којима је издата дозвола емитеру. Као и сваке године, тако су и за 2013.¹⁸ сачињени извештаји о начину испуњавања законских и програмских обавеза. Ради образложеног приказа, из садржаја аутор овога рада издваја сложене аналитичке и упоредне извештаје, настале као резултат истраживања, надзора и анализе програма РТС-а,¹⁹ РТВ-а²⁰ и комерцијалих емитера.²¹

Верски програм РТС ТВБ

Укупно годишње време емитованог верског програма²² РТС ТВБ 1 је у трајању од 2 дана 22 сата 52 минута и 43 секунде, што је 1,79% учешћа, при чему је забележен благи раст удела у односу на претходне три године (2010 – 1,13%; 2011 – 1,11%; 2012 – 1,18%). Укупно емисионо време је у трајању од 4 дана 14 сати 23 минута и 39 секунди, са 1,26% учешћа. Укупно годишње време емитованог верског програма сопствене продукције на српском језику је 8 сати 23 минута и 32 секунде, што је свега 0,27% учешћа. У свим посматраним годинама вредности удела верског програма, у програму сопствене продукције на српском језику, готово су занемариве

¹⁷ Такође видети фусноту 8.

¹⁸ На веб-сајту РЕМ-а у марту 2015. су објављени извештаји само за период 1. јануар – 12. август 2014. године.

¹⁹ Мониторинг је обухватио телевизијске програме РТС 1 и РТС 2, као и програм РБ 1, од 1. јануара до 31. децембра 2013. године, од 00 до 24 часа.

²⁰ Мониторинг је обухватио програме оба телевизијска канала – РТВ 1 (програм на српском језику) и РТВ 2 (програме на језицима националних мањина), и програм на српском језику радијског канала РНС 1, од 1. јануара до 31. децембра 2013. године, у времену емитовања програма од 00 до 24 часа.

²¹ Предмет Извештаја је анализа програма комерцијалних ТВ емитера са националном покривеношћу, за период од 1. јануара закључно са 31. децембром 2013. године.

²² Верски програм – верски обреди и свечаности, остале верске и емисије о религији.

(2010 – 0,26%; 2011 – 0,07%; 2012 – 0,15%). Укупно годишње време емитованог верског програма независне продукције чине две емисије: „Верски календар“ (2 дана 8 сати 42 минута и 37 секунди) са 1,43% учешћа и „Константиново наслеђе“ (5 сати 46 минута и 34 секунде) што представља 0,15% учешћа. Анализа жанровске структуре независних продукција РТС ТВБ 1 показује да је верски програм заступљен са 20,82% учешћа (2 дана 14 сати 29 минута и 11 секунди). Упоредни приказ жанровске структуре програма независних продукција у укупном годишњем времену емитованог програма РТС ТВБ 1 за 2010 (16,13%), 2011 (16,37%) и 2012 (16,54%) показује пораст удела верског програма 2013. године.

Све традиционалне цркве и верске заједнице у Србији у заједничком медијском пројекту – „Верски програм Србије“ производе десетоминутну телевизијску емисију „Верски календар“. Ова емисија независне продукције чини 80,81% укупног премијерног верског програма РТС ТВБ 1. „Верски календар“, по садржају и концепцији, представља пример уважавања традиционалног, духовног, историјског, културног, хуманитарног и просветног значаја и улоге цркава и верских заједница у друштву.²³ У реализацији емисије поштује се и правило изворног писма и језика, те се прилози, у зависности од конфесије, односно верске заједнице на коју се односе, графички покривају ћириличним или латиничним писмом.

У години обележавања великог хришћанског јубилеја – 17 векова од проглашења Миланског едикта цара Константина Великог (313. године), РТС ТВБ је емитовао и шест једносатних епизода документарног серијала „Константиново наслеђе“ (у продукцији Епархије нишке, по идеји и благослову Епископа нишког Јована). И формом и садржајем овај серијал представља пример модерног и савременог дијалога Православне Цркве са савременом културом света. Сопственим продукцијским капацитетима РТС ТВБ је у 2013. години реализовао *директне преносе* свечаних божићних и васкршњих Литургија и богослужења.²⁴

Укупно годишње време емитованог верског програма РТС ТВБ 2 је у трајању од 3 дана 0 сати 0 минута и 14 секунде, што је 2,67% учешћа, при чему је забележен раст удела у односу на претходне три године (2010 – 1,32%; 2011 – 1,38%; 2012 – 1,41%). Укупно емисионо време је у трајању од 11 дана 16 сати 35 минута и 59 секунди, са 3,21% учешћа. Укупно годишње време емитованог верског програма сопствене продукције на српском језику је 1 дан 1 сат 45 минута и 10 секунди, што је свега 1,47% учешћа. Упоредни приказ програма соп-

²³ Члан 78 став 1 тачка 10 Закона о радиодифузији (*Службени гласник РС*, бр. 42/02, 97/04, 76/05, 79/05 – др. закон, 62/06, 85/06 и 41/09).

²⁴ Преузето са веб-сајта РЕМ-а: <http://www.rta.org.rs/> (последњи приступ извору б. 4. 2015. године у 2.31).

ствене продукције на српском језику за 2010 (0,68%), 2011 (0,57%), 2012 (0,66%) и 2013. годину показује тренд раста верског програма, нарочито у односу на претходну годину. Укупно годишње време емитованог верског програма независне продукције чине две емисије: „Верски мозаик Србије“ (1 дан 16 сати 3 минута и 29 секунди) са 1,48% учешћа и „И живот за правду: Патријарх Варнава“ (52 минута и 5 секунди) што представља 0,03% учешћа. Анализа жанровске структуре независних продукција РТС ТВБ 2 показује да верском програму припада 17,19% учешћа (1 дан 16 сати 55 минута и 34 секунде). Упоредни приказ жанровске структуре програма независних продукција у укупном годишњем времену емитованог програма РТС 2 за 2010 (11,88%), 2011 (12,32%) и 2012 (10,60%) показује велики пораст удела верског програма у 2013. години.

Верски програм Србије производи још једну телевизијску емисију – „Верски мозаик Србије“, која се емитује на другом каналу РТС ТВБ. Ова колажна емисија доноси најактуелније прилоге из верског живота свих традиционалних цркава и верских заједница са територије Србије, али и шире. У емисији су чести и прилози из области уметности, филма, дизајна, фотографије, видеа, компјутерске анимације, блога и web-а, у служби верског образовања. На програму РТС ТВБ 2 у 2013. години емитовани су *директни преноси* сопствене продукције свечаних божићних и васкршњих Литургија и богослужења, као и других верских догађаја, од којих је најзначајнији пренос Свечане прославе обележавања 17 векова Миланског едикта из Ниша.²⁵

Укупно годишње време емитованог верског програма РТС ТВБ (1+2) је у трајању од 5 дана 22 сата 22 минута и 57 секунди, што је 2,14% учешћа. Укупно емисионо време је у трајању од 16 дана 6 сати 59 минута и 38 секунди, што представља 2,24% учешћа. Упоредно укупно емисионо време на сва четири програма РТС ТВБ (РТС ТВБ 1: у трајању од 4 дана 14 сати 23 минута и 39 секунди / 1,26% учешћа; РТС ТВБ 2: у трајању од 11 дана 16 сати 35 минута и 59 секунди / 3,21% учешћа; РТС САТ: у трајању од 4 дана 13 сати 15 минута 0 секунди / 1,25% учешћа; РТС Digital: у трајању од 6 сати 27 минута и 0 секунди / 0,07% учешћа) је 21 дан 2 сата 41 минут и 38 секунди, што представља свега 1,45% учешћа.

Верски програм РТВ ТВ НС

Укупно годишње време емитованог верског програма РТВ ТВ НС 1 је у трајању од 2 дана 16 сати 16 минута и 25 секунди, што је 1,90% учешћа,

²⁵ Исто.

при чему су промене из године у годину уједначене, али исто тако и занемариво мале вредности удела верског програма у односу на претходне три године (2010 – 1,42%; 2011 – 1,73%; 2012 – 1,71%). Укупно емисионо време је у трајању од 4 дана 17 сати 4 минута и 2 секунде, са 1,37% учешћа. Укупно годишње време емитованог верског програма сопствене продукције на српском језику је 16 сати 22 минута и 27 секунди, што је свега 0,67% учешћа. У свим посматраним годинама вредности удела верског програма, у програму сопствене продукције на српском језику, изразито су мале (2010 – 0,30%; 2011 – 0,56%; 2012 – 0,60%). Укупно годишње време емитованог верског програма независне продукције чини емисија „Верски недељник“ (1 дан 22 сата 38 минута и 54 секунде) са 1,38% учешћа. Жанровска структура независних продукција РТВ ТВ НС 1 показује да је верски програм заступљен са 34,83% учешћа, и то као најзаступљенија врста садржаја! Упоредни приказ жанровске структуре програма независних продукција у укупном годишњем времену емитованог програма РТВ ТВ НС 1 за 2010 (12,56%), 2011 (16,85%) и 2012 (18,79%) показује скок удела верског програма 2013. године.

Премијерни верски програм РТВ ТВ НС 1 у значајнијој мери припада независној продукцији. Епархија бачка, Надбискупија београдска, Исламска заједница Србије, Јеврејска верска заједница, Словачка Евангеличка Црква а. в., Реформаторска Хришћанска Црква и Евангеличка Хришћанска Црква у заједничком медијском пројекту – „Верски програм Србије“ производе педесетоминутну телевизијску емисију „Верски недељник“, која се приказује у устаљеном недељном термину у 7 часова.²⁶

Верски програм других традиционалних медија

РТВ РНС 1 у својој жанровској структури има верски програм као врсту садржаја, док га РТС РБ 1 уопште нема! Тако РТВ РНС 1 за укупно годишње време емитованог верског програма има трајање од 2 дана 20 сати 57 минута и 19 секунди, што представља 0,87% учешћа, док за укупно емисионо време има 0,82% учешћа. Укупно годишње време емитованог верског програма сопствене продукције на српском језику је 1 дан 9 сати 8 минута и 40 секунди, што је свега 0,53% учешћа. У свим посматраним годинама вредности удела верског програма, у програму сопствене продукције на српском језику, готово су занемариве (2010 – 0,26%; 2011 – 0,07%; 2012 – 0,15%). Укупно годишње вре-

²⁶ Исто.

ме емитованог верског програма независне продукције чини емисија „Свети дани“ (1 дан 11 сати 48 минута и 39 секунди) са 0,45% учешћа.

Премијерни верски програм РТВ РНС 1 чине две емисије: „Свети дани“ – емисија независне продукције коју производи „Верски програм Србије“ и представља веома богат и едукативни верски календар, како Православне, тако и Римокатоличке Цркве. Емитује се сваког радног дана у 5 часова и 50 минута и, упркос нестандардном термину емитовања, нема репризне термине. Религијски недељник РТВ РНС 1 „Словизије“ теолошким темама приступа и са позиције међурелигијског и међуконфесионалног дијалога, те су тако чести гости: православни вероучитељи и свештеници, али и бискупи, рабини, муфтије, професори са теолошких и других факултета.²⁷

Од свих комерцијалних ТВ емитера са националном покривеношћу²⁸ једино је ХЕПИ ТВ у својој разноврсности програма препознао верски као врсту садржаја (жанр)! Укупно годишње време емитованог програма је 2 дана 5 минута и 18 секунди, што је 0,05% учешћа, односно 0,03% у укупном емисионом времену. Верски програм је био заступљен са истим процентом учешћа од 0,03% и 2011. (2 дана 14 минута и 11 секунди), али је зато 2012. године имао свега 0,01% (0 сати 41 минут и 16 секунди).

Иако су најраспрострањенији штампани медији, као једна од врста црквених медија,²⁹ једино је у Регистар медија, који води Агенција за привредне регистре од 13. фебруара ове године, уписан свега један – *Православни глас*, и то у форми дневних и периодичних новина, чији је издавач Удружење грађана „Ревнитељ“, док је издавалац дозволе Народна библиотека Србије.

Медијизација религије и/или религизација медија

У Дому омладине Београда је, 7. и 8. маја 2010. године, одржана Конференција са међународним учешћем „Религија, медији и култура: медијизација религије и/или религизација медија“ у организацији Центра за емпиријска истраживања религије и Дома омладине Београда. Учесници су били представници са Факултета за културу и медије и Факултета за пословне студије, оба у склопу Универзитета Мегатренд,

²⁷ Исто.

²⁸ ТВ Б92, ТВ ПРВА, РТВ ПИНК, ХЕПИ ТВ, ХЕПИ КИДС ТВ.

²⁹ *Радио Славославље*, *Радио Искон* и *Радио Благовесник* су једина три црквена медија са формом радио-програма која су уписана у Регистар медија. Преузето са веб-сајта: <http://www.apr.gov.rs/> (последњи приступ извору 4. 4. 2015. године у 19.39).

као и филозофских факултета Новосадског и Нишког универзитета, али и некадашњи студенти Протестантског теолошког факултета у Новом Саду. Тим поводом није био позван нико од медијских зналаца са ФПН-а³⁰ и Факултета драмских уметности (позоришта, филма, радија и телевизије)³¹ Универзитета уметности у Београду (у даљем тексту УУ),³² док је свега један део саговорника завршио одређене нивое студија на Православном богословском факултету или Филозофском факултету, оба у саставу Универзитета у Београду! Након скупа је уследило објављивање Зборника³³ који садржи две области: „Медијизација религије“ и „Религија, филм, уметност и Интернет“.

У предговору Зборника, Дубравка Валић Недељковић, шеф Одсека за медијске студије Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду, наводи да:

„Нема новинара који поседују новинарски капацитет за новинарски приступ теми, нити члана цркве, односно верске заједнице, који поседује високе професионалне новинарске капацитете. Готово да у потпуности изостају екуменски и интеррелигијски садржаји. Фаворизује се СПЦ као већинска Црква. Већина емисија у електронским медијима по садржају је поука у вери (катихизис), а не поука о вери (религиологија). Запажен позитиван помак – у електронским медијима се ипак могу наћи и садржаји о другим црквама и верским заједницама, а да нису сензационалистички мотивисани.“³⁴

Уз своје екстремне ставове, ред. проф. Валић Недељковић даје и образложење:

³⁰ Медијски експерти се школују на студијским програмима: Новинарство; Комуникологија; Културологија; Политичка теорија, политичка социологија и институције.

³¹ Стручњаци за медије се школују на смеровима: Менаџмент културе и медија; Креативна ФТВ продукција; Историја и теорија драмских уметности, медија и културе; Реклама и медији.

³² У Центру за интердисциплинарне студије при Ректорату УУ школују се медијски професионалци на студијским програмима ИМТ и двопредметних студија: Теорија уметности и медија и Културна политика и менаџмент (интеркултурализам и медијација на Балкану).

³³ Кубурић, З., Сремац, С. и Беук, С. (2010), *Религијска имагинација и савремени медији*, Центар за емпиријска истраживања религије, Нови Сад; зборник је онлајн доступан на <http://www.scribd.com/doc/36462512/2010-Zbornik-radova> (последњи приступ извору 6. 4. 2015. године у 20.32).

³⁴ Зборник радова *Религијска имагинација и савремени медији*, Центар за емпиријска истраживања религије, Нови Сад, 2010, стр. 15.

„Као одговор на стање и тежња да се оно поправи, на Одсеку за медијске студије Филозофског факултета Универзитета у Новом Саду уведен је на четвртој години студија изборни предмет ‘Медији и цркве и верске заједнице’“.^{35 36}

Закључак

За закључак, а уједно и као осврт на тренутну ситуацију у држави, најбоље је узети за пример критику Живице Туцића, верског аналитичара:

„Отвореност у друштву није принцип који је стран Хришћанству, и Православљу као његовом делу, ни другим религијама. Јеванђеље управо говори о истини као темељу односа међу људима и у заједници.“³⁷

* * *

Литература

Библиографија

Закон о враћању (реституцији) имовине црквама и верским заједницама, *Службени гласник РС*, бр. 46/06.

Закон о електронским медијима, *Службени гласник РС*, бр. 83/14.

Закон о јавним медијским сервисима, *Службени гласник РС*, бр. 83/14.

Закон о јавном информисању и медијима, *Службени гласник РС*, бр. 83/14.

Закон о министарствима, *Службени гласник РС*, бр. 44/14 и 14/15.

Закон о радиодифузији, *Службени гласник РС*, бр. 42/02, 97/04, 76/05, 79/05 – др. закон, 62/06, 85/06 и 41/09.

Закон о црквама и верским заједницама, *Службени гласник РС*, бр. 36/06.

Кубурић, З., Сремац, С. и Беук, С. (2010), *Религијска имагинација и савремени медији*, Центар за емпиријска истраживања религије, Нови Сад.

³⁵ Исто.

³⁶ Назив предмета на смеру Журналистика је само „Медији и верске заједнице“, а не „Медији и цркве и верске заједнице“. Преузето са: <http://odsek.medijkestudije.org/arhiva/ib-13-mediji-i-verske-zajednice.html> (последњи приступ извору 6. 4. 2015. године у 19.59).

³⁷ Објављено у дневном листу *Политика* 4. 3. 2010. године. Цео текст доступан је на: <http://www.politika.rs/rubrike/Sta-da-se-radi/Crkva-javnost-i-mediji.lt.html> (последњи приступ извору 6. 4. 2015. године у 20.51).

Радојковић, Мирољуб (2008), „Медији цивилног друштва у Србији“, *Часопис за управљање комуницирањем*, број 9; година III; зима 2008, Протокол, Нови Сад, и ФПН, Београд.

Непографија

<http://www.apr.gov.rs/>.

<http://beseda.rs/>.

<http://www.fpn.bg.ac.rs/wp-content/uploads/CM09.pdf>.

<http://odsek.medijststudije.org/arhiva/ib-13-mediji-i-verske-zajednice.html>.

<http://www.politika.rs/rubrike/Sta-da-se-radi/Crkva-javnost-i-mediji.lt.html>.

<http://www.ratel.rs/>.

<http://www.rra.org.rs/>.

<http://www.scribd.com/doc/36462512/2010-Zbornik-radova>.

Примљено: 4. 6. 2015.

Одобрено: 10. 6. 2015.

SERBIAN ORTHODOX CHURCH AND MEDIA IN THE REPUBLIC OF SERBIA

Jovan Bukovala

Journalists' Association of Serbia

Belgrade

Summary: In this paper chronologically is considered the position and representation of the Serbian Orthodox Church, as part of the civil sector, on the line of traditional media – new media, and the viewpoint is that it extends along the whole line. Alongside of printed media, for the affirmation of Christian values Serbian Orthodox Church uses electronic media. The media have great significance for our culture and society and are therefore essential, and the programs of church media tend to the religious and moral education, as well as the revival of the nation.

Key words: Serbian Orthodox Church, media, public service media, mediatization of religion, religionization of media, religious programs, civil sector, catechism, religious studies, openness.